

„Alleen ken uwe ongerechtigheid“

Alleen ken uwe ongerechtigheid, dat hij tegen den HEERE uwen God hebt overtreden, en uwe wegen verstrooid hebt tot de vreemden, onder allen groenen boom, maar zijt mijner stemme niet gehoorzaam geweest, spreekt de HEERE. Jeremia 3: 13.

Op schromelijke wijze schiet bijna een ieder in zekennis te kort. En dit tekort neemt toe. Iets wat in hoofdzaak te verklaren is uit de ademloze drukte van ons leven. Tot zelfinkeer, tot zelfonderzoek, tot afspiegeling van ons zelf in den spiegel van ons zelf, blijft bijna geen tijd over. De rustplekken op den langen weg zijn zoo weinig geworden. En zelfs wat voorheen de Sabbath gaf, ging nu al meer voor niet weinigen te loor.

Zelfs de opvoeding geeft niet meer wat ze vroeger schonk. We bedelen nu niet zoo zeer de schoolopvoeding, hoewel ook op de school het classische onderwijs het veel ingaan op het persoonlijk karakter der leerlingen niet bevordert. Maar toch voor de zelfkennis moet het kind de zelfontdekking van zijn ouders, eerst vaak van zijn moeder, en straks eerst ook van zijn vader hebben. Vrienden kennen ons gewoonlijk niet zoo diep en zoo van nabij, dat ze ons in zelfkennis veel verder brengen. Niets wint onze zelfkennis welken van vreemden, die ons niet al te goed gezind zijn en ons met hun kritiek op wat we zeggen en doen, nooit met rust laten. Vandaar dat vooral onze ouders geroepen zijn, om het „schijn-ik“ in ons terug te dringen, en het ware „ik“ ons gedurig te tonen. Maar ook dit element van huiselijke opvoeding heeft er in onze moderne tijd niet op gewonnen. De innig-vertrouwelijke omgang tusschen ouders en kinderen is zooveel ingeperkt. Liefst met het zede jaar doet men de opvoeding van zijn kind reeds aan de school over. De winnende, stille omgang van het huiselijk leven verminderd steeds meer, en straks komt dan 't schoolwerk, dat 's avonds af moet, de kans op intiem gesprek nog minderen. En de uitkomst is dan ook maar al te vaak, dat 't kind groot wordt zonder dat zijn ouders schier iets tot zijn zelfkennis bijdragen.

Vandaar dat onze zelfkennis steeds meer van ons zelf moet komen. Dit kan nu bevoorord in ons bidden, zoo we niet in algemeene gebedsprake verlopen, maar ons leven, gelijk 't was, voor Gods aangezicht ontdekken, en dan niet alleen in ons bidden op feiten en daden zien, maar ook op wat omging in ons binnenste. Alleen maar, bij dit zelf aanknechten van onze zelfkennis, is het ooglaas waarmee we ons zelf bezien, zoo telkens beneveld, zoodat we nimmer goed zien, en aan een vergrootglas, om beter te zien, denken dan de meesten zelfs niet. Vooral niet zoo ze den zwakken kant van hun karakter en de zwakke zij aan hun innerlijk pogen voor zich in beeld moeten brengen. Het beeld van hun eigen ik trekt hen 't meeste aan, zoo de goede kant voorkomt, en daarbij komt 't vergrootglas, o, zoo telkens te pas. Maar wat ze zelf wel weten, dat anders is dan 't zijn moest, trekt veelal hen niet aan. Daar glijdt 't oog liefst jingels over heen. En zoo komt 't, dat anderen met wie we omgaan, ons ik zoo vaak beter kennen dan wij zelf. Die anderen toch zien scherp vooral op onze zwakke kant, en daar die zwakke kant zoo vaak onbeschermd is, ontdekt zich 't beeld van ons wezen aan hun oog vaak vollediger en juist, dan aan ons zelf.

Uitert droef zou 't dan ook met onze zelfkennis staan, indien de Heere onze God 't niet zóó beschikt had, dat onze conscientie ons hierbij te hulpe komt.

In die conscientie toch treedt een ander ik tegenover het onze op, en dat tweede ik brengt ons de persoonlijke ingrijping in ons zelfbewustzijn van onze God.

Ook dit vatte men niet te eenzijdig op. Ook de inspraak in onze conscientie kan niet dan hoogst zelden volkomen zuiver werken, en er zijn dan ook tal van gevallen, waarin deze inspraak, kwalijk door ons opgevat, en alzo misverstaan, ons niet in 't juiste spoor kan leiden. Nog pas zag men dit in het Manifest van hen die, op grond van conscientie-inspraak, allen militairen dienst wilden weigeren. En zoo komt 't telkens voor. Niet alsof de inspraak van onze God onzuiver ware, maar omdat wij ze onjuist verstaan, en straks uit haar algemeeneheid toepassen op iets waarbij ze niet hoort.

Maar al moet ook hiermee gerekend, over blijft dan toch, dat de inspraak van onze conscientie ons in het streven naar zelfkennis onschatbare diensten bewijst, en dat 't daarom zoo geraden is, ons zelf steeds meer in het beluisteren van die conscientie inspraak te oefenen. Ook hier toch hangt zooveel aan het scherpe gehoor. Maar al te veel zijn, ook als hun conscientie spreken gaat, half doof. Vooral op den langen duur is 't of menigen zijn ziele voor o, zoo veelvuldig inspraak van zijn conscientie heeft toegestopt. Vooral met het oog op wat gedurig in het gewone leven zich herhaalt, weet men zich dan vaak voor te doen, als had men 't niet gehoord. Vraag u maar af, hoe telkens zoo iets voorkomt bij de opgave voor de bestelling, bij 't smokkelen aan de grenzen, bij 't juiste afpassen van onze kostbare tijd. Bij wat als uitzondering voorkomt hooren we dan weer scherp, maar bij kleine overtredingen, die zich elken dag herhalen, voelen we er ten leste niets meer van.

Vandaar het zoo in het oog springend onderscheid tusschen die personen, bij wie men er op aan kan, dat ze met hun conscientie ten volle plegen te rekenen, en die anderen die er of o, zoo weinig van merken, ofwel er o, zoo licht over heen werken.

En toch, zelfs bij het rekenen met onze conscientie mag het niet blijven. Of riep de Heere 't niet aan Israël door zijn profet toe: „Alleen ken uwe ongerechtigheid, dat zij tegen den Heere uwen God hebt overtreden.“

Dit nu gaat nog over onze conscientie uit. Hierin toch ligt, dat God aan Israël zijn recht geopenbaard had, niet enkel in Israëls conscientie, maar ook in zijn heilig Woord, en dat Israël, zonder dat woord van zijn God te merken, evenals de Heidenen, eeniglijk op zijn conscientie was gaan drijven.

En ditzelfde ziet men ook nu immers gedurig onder het Christenvolk. Belijders van den Christus, leden van zijn Kerk, die, als de vraag rijst of iets mag en moet, aanstands gereed zijn zich op hun conscientie te beroepen, maar er bijna nooit over denken zich af te vragen, hoe sprekt hier het recht van mijn God in zijn Woord.

Zelfs de Sabbath zal dan zich regelen naar luid der inspraak van de conscientie, en niet

Sinaï's gebod heeft de rijpere van geest dan niet meer te rekenen.

En zoo nu komt 't telkens te staan. Bij de keuze van een aanstaande, bij de keuze van een school voor zijn kinderen, bij het opzetten van een zaak, bij 't zich aansluiten aan Vereenigingen en partijen, kortom, in heel onze levensloop, kan het recht Gods ons niet uit wat anderen ons zeggen, en evenmin voldoende uit onze conscientie, maar eeniglijk uit de Heilige Schrift, niet klaar en helder geluid, toespreken.

Maar juist hiertegen in had Israël gezondigd. Het had het Woord Gods gesloten gelaten, en zoo vanzelf met het Recht Gods niet gerekend. Het ging af op wat hij andere volken regel en inzake was. Het dreef op de inspraak van de publieke opinie en van eigen conscientie, en waande zoo in 't rechte spoor zich te bewegen, onderwijl men zienderogen het Recht Gods in ongerechtigheid ten onderhield.

Vandaar het vermaan: „Alleen ken uwe ongerechtigheid“.

En juist dit vermaan is het, dat ook ons weer zoo van noode is.

De tijdgeest, de publieke opinie, de usantie in het leven, 't wijkt alles van Gods recht af. Alleen in den kring der vromen, alleen in de Kerk die bij Gods Woord blijft, en in dit Woord zelf als we het persoonlijk onderzoeken, blijft het richtnoer van Gods Recht voor ons afgetekend. Vandaar, dat alleen terugkerd tot dat Woord ons voor dwaling behoeden kan.

De anderen voelen dit dan ook nog.

Blijft alleen de vraag, of 't nog goed gaat met het jongere geslacht. Met name, of ook bij hen de fingevoelheid op 't stuk van Gods Woord, en alzo van Gods Recht, niet afneemt, maar met het oog op de steeds sterker wordende verleiding, nog blijft.

Dr. A. K.

Amsterdam, 15 October 1915.

Op Woensdag 20 October zal in een openbare Senaatszitting, die te 3 ure in het Gebouw voor den Werkenden Stand zal gehouden worden, de Rector der Vrije Universiteit, Dr. C. van Gelderen, na het houden eener redevoering het Rectoraat overdragen aan den nieuwbenoemden Rector Dr. L. Bouman.

Naar gewoonte zal ook ditmaal aan deze overdracht van het Rectoraat een bidstond voorafgaan, die Dinsdagavond daaraan voorafgaande zal gehouden worden en waarbij als voorganger zal optreden Ds. Schouten van Arnhem.

Mogen bij deze beide samenkomsten de vrienden onzer Hoogeschool door een trouwe opkomst van hun belangstelling en liefde blijken geven. Het ideaal van een Christelijke Hoogeschool, die heel het gebied der wetenschap voor Christus opseicht, is zoo hoog gegrepen, dat wij menschen met onze zwakke krachten haast vertwijfelen zouden, of dit ideaal ooit op aarde ten volle verwerenlijkt kan worden. Maar God de Heere heeft uit genade toch het beginsel van zulk een Universiteit ons geschonken, en in de 35 jaren van haar bestaan niet alleen te midden van veel stormen haar bewaard, maar ook zekeren wasdom haar niet onthouden. Hoe klein was haar begin niet, met slechts drie hooggeleerden en geen enkelen student. Allengs groeide ze dan toch uit tot een School met drie en-een-halve faculteit, beschikt ze thans over een corps van twaalf hooggeleerden en een lector, en studeeren aan haar een anderhalf honderd studenten. Dat deze uitbreiding belangrijke vermeerdering van hare uitgaven meebracht en de onverschilligheid van ons volk daarmede geen gelijken tred hield, zoodat zelfs een belangrijk deficit in haar kas ontstond, is een droef verschijnsel; maar nu heel het land door een krachtige actie ontstond om dit tekort aan te vullen, mag toch de hoop gekoesterd, dat ze althans niet aan financiële bloedaarmoede zal bezwijken. Ernstiger is daarentegen het feit, dat het aantal harer studenten naar verhouding met de Staatsuniversiteiten zoo gering bleef, en in plaats van gestadig te groeien, reeds jaren lang op hetzelfde peil bleef staan, ja zelfs dit jaar, wat het aantal nieuw-ingeschreven studenten in de Theologie betreft, nog beneden dit peil zonk. Al staat hiertegenover, dat het getal van juristen en literatoren ditmaal niet onbelangrijker hooger is dan een vorig jaar, toch is het verschijnsel zelf, dat trots den nijpenden nood aan predikanten in onze Kerken, het aantal theologische studenten en te Kampen en te Amsterdam slinkt, zeker een ernstig teken des tijds, waarop wel eens bijzonder de aandacht onzer Kerken mag gevestigd worden. Maar al stemt dit alles op den geboortedag onzer Universiteit eer tot ernstig zelfonderzoek en stille verootmoediging, dan tot hooggestemde roem, toch mag dit de liefde niet doen verflauwen voor het heilige ideaal, dat onze Hoogeschool in haar banier voert en met de kracht der geschenken, poogt te verwezenlijken. Ga daarom op den aanstaanden rustdag wederom in al onze Kerken het gebod op tot God den Heere, dat Hij ook in dit nieuwe jaar onze Universiteit beware en zegene, de donkere wolken verdrijve en het licht van Zijn aanschijn over haar stralen doe.

Elk student soldaat, — ook de theoloog.

I.

Gelijk we bij de korte aankondiging van het woord, waarmee de pro-rector Prof. Diepenhorst de colleges aan de Vrije Universiteit opende, beloofden, komen we thans nader op deze rede terug, die eerst thans, nu ze in druk voor ons ligt, naar behooren gewaardeerd en beoordeeld worden kan.

En dan mag in de eerste plaats een woord van hulde aan Prof. Diepenhorst niet onthouden worden voor de wijze, waarop hij zijn taak heeft volbracht. Zijn rede was meer dan een gelegenheids-toespraak tot de studenten; ze getuigt van zoo degelijke voorstudie, ze behandelt het on-

derwerp op zoo grondige wijze, ze biedt zulk een schat van historische bijzonderheden, dat het te begrijpen is, dat deze rede zelfs voor een rectorale oratie kon worden gehouden. Daarbij komt, dat Prof. Diepenhorst uitnemend de kunst verstaat om uit de schatkamer der historie allerlei bijeen te zamelen, wat de aandacht prikkelt; dat hij een slagvaardig debater is, die handig elk tegenargument ontzenuwt; dat door heel zijn rede een warmteliefde voor het vaderland doorstraalt, die het hart goed doet; en dat aan het slot ook de toon van heiligen ernst niet ontbreekt, die juist omdat soberheid hier betracht is, te dieper indruk zal maken. Dat de architectonische eenheid der rede te wenschen overlaet en dat hier en daar wel wat veel historisch bijwerk is aangebracht, dat met het eigenlijke doel der rede niet rechtstreeks in verband staat, zijn gebreken, die men dan ook gaarne over 't hoofd ziet, om het vele goede, dat in deze rede ons geboden wordt.

Ook verheugen we ons, dat Prof. Diepenhorst, die zoo warm voor algemeen dienstplicht ijveren komt, daarbij toch een uitzondering maakt voor de predikanten. Toen we zelf naar aanleiding van de beweging onder de studenten om aan de Regering te verzoeken de vrijstelling voor de theologen af te schaffen, ons oordeel over deze quaestie uitspraken, hebben we terstond onderscheid gemaakt tusschen oefenplicht voor de theologische studenten en oefenplicht voor de predikanten. Tegen het laatste verdaarden we principieel bezwaar te hebben; tegen het eerste hadden we zulk een principieel bezwaar niet. In zoverre komt Prof. Diepenhorst dus tot dezelfde conclusie als wij. Zelfs zijn wij hem dankbaar, dat hij thans met de officiële stukken aantoonen kwam, dat dienstplicht voor predikanten en geestelijken ook in Duitsland niet bestaat, maar in Frankrijk wel; iets wat destijds ook door ons was beweerd, maar door enkele ienders in het Handelsblad betwist werd. Maar hoezeer we op dit punt met hem akkoord gaan, meenen we toch op twee punten met hem van gedachten te moeten verschillen.

Het eerste verschil raakt den grond, waarop Prof. Diepenhorst voor de predikanten vrijstelling van dienstplicht vraagt. Hij acht, dat die vrijstelling niet aan de predikanten toekomt als een bijzonder privilege op grond van hun ambt; ook niet omdat de zelfstandigheid van de Kerk die vrijstelling eischt, en evenmin omdat de predikanten als dienaren van Christus van dezen staatsdienst behooren vrijgesteld te worden, maar dat de Overheid deze vrijstelling verleent moet alleen op grond van het welbegrepen belang der bevolking, die van haar geestelijke verzorging vooral in tijd van bezetting en oorlogsverschrikking niet beroofd mag worden. Nu is dit laatste argument zeker op zichzelf niet onjuist; ook door ons werd hierop in de Herant reeds gewezen. Maar wel hebben we er ernstig bezwaar tegen, dat Prof. Diepenhorst meent, dat bij dit vraagstuk niet gerekend mag worden met de zelfstandigheid der Kerk noch met de roeping, door Christus aan de predikanten geschonken. „Wij achten het bedenkelijk, zegt hij, pag. 46, de zelfstandigheid van de kerk tegenover den staat zoo scherp te poneeren, dat daaruit de vrijdom van militairen dienst mag worden afgeleid.“ Wel acht hij een beroep op de zelfstandigheid geoorloofd „om alle inmenging van den Staat met inwendige kerkelijke aangelegenheden af te slaan“, maar zij geeft zij, „den kerkedienaren geen vrijbrief voor het nalaten van plichten, den staatsburger opgelegd. Het „geest den Keizer wat des Keizers is“, legt niet alleen den plicht vast ook schatting te betalen. Waar is hier de grens, en wat reden zou er bestaan om uit de reeks van staatsrechtelijke verplichtingen alleen den militiedienst uit te schakelen? Dat Christus Koning is, geeft geen oplossing; gaat men op zekere vocale overeenstemming af, dan zou het feit, dat Hij de opperste Rechter is, tot onttrekking van de geestelijken aan de burgerlijke jurisdictie moeten leiden.“

Nu is het zeker volkomen juist, dat het Protestantische Kerkrecht in tegenstelling van het Roomsche de zelfstandigheid van de Kerk tegenover den Staat nooit zoo ver heeft doorgetrokken, dat de dienaren der Kerk daarom onttrokken zouden moeten worden aan de burgerlijke jurisdictie, of vrijgesteld van de verplichting om belasting te betalen. Christus zelf en zijn discipelen hebben immers belasting betaald, en ze hebben ook nooit geweigerd voor den burgerlijken rechter te verschijnen. Dat Christus zelf in zijn Kerk de hoogste rechter is, ziet op de geestelijke jurisdictie, maar die geestelijke jurisdictie is van de burgerlijke wel scherp te onderscheiden. Het is daarom geen inbreuk op het Rechterchap van Christus, wanneer de Staat een predikant, die de wetten des lands overtreedt, deswege met boete of gevangenschap straft; maar wel zou het dit wezen, wanneer de Staat hem bijvoorbeeld ontzetten ging uit zijn ambt, want dat recht komt niet aan den Staat maar alleen aan Christus toe. En evenzeer is het duidelijk, dat het niets met het Koningschap van Christus te maken heeft, wanneer de Staat van den predikant belasting eischt, want het betalen van belasting is zeker geen beletsel voor den predikant, om als dienaar van Christus het hem opgedragen ambt waar te nemen. Geheel anders daarentegen staat het met den militiedienst, want zoolang een predikant in het leger dienen moet, kan hij zijn ambtelijk werk niet verrichten. Zoo zou bij een algemeene mobilisatie, gelijk we thans beleven, het grootste deel der gemeenten voor een jaar en zelfs langer beroofd kunnen worden van de bediening des Woords en der Sacramenten. En niet alleen dat de Staat daardoor wel degelijk zou ingrijpen in de inwendige aangelegen-

heden der Kerk, maar wat nog veel erger is, hij zou ook inbreuk maken op de Souvereiniteit van Christus. Christus toch heeft deze dienaren aangesteld en hun last gegeven, om aan Zijne gemeente het Woord en de Sacramenten te bedienen. En de Staat zou, door deze dienaren voor zich op te eischen, hun feitelijk onmogelijk maken dezen last, door Christus hun opgedragen, te vervullen.

Het doet ons leed, dat Prof. Diepenhorst dit niet gevoeld heeft. Reeds kwam in de Maasbode een inzender verklaren, dat het standpunt door Prof. Diepenhorst ingenomen, „sprekend lijkt op het wanschapen liberalistische hersenproduct van het zoogenaamde Staatsabsolutisme“, waarin de Staat niet met de zelfstandige rechten der Kerk maar alleen met het welbegrepen belang der bevolking te rekenen heeft. Natuurlijk is dit allerminst de bedoeling van Prof. Diepenhorst geweest, maar indien hij zich ietwat voorzichtiger had uitgedrukt, zou hij aan Roomsche polemiek geen stok in handen hebben gegeven om daarmee het Protestantisme te slaan.

De kinderen des Verbonds.

XL.

De vraag, hoe we over onze kinderen te denken hebben, is door onze Gereformeerde Kerk niet los en op zichzelf beantwoord, maar altoos in verband met het vraagstuk van den kinderdoop. Het was de strijd met de Wederdoopers enerzijds, die de noodzakelijkheid van den kinderdoop loochenden, en met de Roomsche en Lutherse Kerk anderzijds, die wel den kinderdoop met ons handhaven, maar de noodzakelijkheid van den kinderdoop overdragen, die de Gereformeerde Kerk dwong zoo diep op dit vraagstuk in te gaan. Aan dien strijd danken we het, dat onze Kerk zoo zuiver en klaar de verbondsléer in haar symbolen ontwikkeld en vastgesteld heeft. Ook hier geldt: du choc des opinions jaillit la vérité, eerst uit den strijd der meeningen wordt de waarheid geboren.

Het hoog belang nu van dezen strijd over den kinderdoop, dien onze vaders gevoerd hebben, kan niet genoeg in het licht worden gesteld, omdat hierdoor niet alleen over den kinderdoop, maar over de geheele opvatting van het werk der genade Gods bij de kinderen des Verbonds wordt beslist. In den strijd met de Wederdoopers ging het niet alleen om de exegetisch-historische vraag, of de kinderdoop als rechtstreeks bevel van Christus of de Apostelen in het Nieuwe Testament ons wordt geleerd, maar om de zoo veel diepere vraag, die hier achter ligt, of de genade Gods al of niet gebonden is aan het bewustzijnsleven, of wil men, of niemand als geloovige en kind van God erkend mag worden, dan wie tot dadelijk geloof en tot bekeering gekomen is. Dat is toch de eigenlijke reden, waarom de Wederdoopers van vroeger tijd en nog alle sekten, die den kinderdoop verwerpen, van den doop der kinderen niet willen weten. Onze Gereformeerde Kerk heeft daarom volkomen terecht tot handhaving van den kinderdoop zich niet alleen beroepen op het bevel Gods, dat alle kinderen onder Israël moesten besneden worden, welk bevel dan krachtens de analogie van doop en besnijdenis ook voor onze kinderen zou gelden, maar ze is op de materiele quaestie zelve ingegaan, door telkens weer deze Wederdoopers er op te wijzen, dat de genade Gods niet gebonden is aan de bewuste werking der ziel, aangezien God de Heere vrijmachtig is om ook in het kleinste kind geheel buiten het bewustzijn om Zijne genade te werken zoals het voorbeeld van Johannes den Dooper, die van moeders lijf af met den Heiligen Geest vervuld was, en van zoovele andere Bijbelheiligen ons toont. Daarom mogen we als maatstaf voor de beoordeeling van het genadewerk Gods bij onze kinderen niet aannemen, wat we zelf bij hen zien en hooren, maar moeten we afgaan op de belofte Gods, voor de kinderen des Verbonds ons geschonken. Zoals ze, zegt daarom ons Doopsformulier, *zonder hun weten* in Adam zijn verdoemd geworden, zoo worden ze ook *zonder hun weten* wederom in Christus tot genade aangenomen. Op dat *zonder hun weten* valt hier alle nadruk. Indien het afhang van ons weten, dan zou er van geen genade bij onze kinderen sprake kunnen zijn en mochten ze ook niet gedoopt worden. Maar nu God de Heere in Zijn Woord ons leert, dat de genade niet afhangt van hun weten, mogen we onze kinderen niet van den doop uitsluiten. Zoo handhaaft onze Kerk tegenover de Wederdoopers de vrijmacht der genade Gods; tegenover hun individualisme den organischen band der geslachten; tegenover hun subjectivisme de objectiviteit van het verbond der genade; tegenover hun binden der genade Gods aan de bewuste werking der ziel, maar aan het *uittuwendige sacrament* en daarom een absolute noodzakelijkheid van den doop als het enige middel tot zaligheid leeren. En onze Kerk doet dat wederom niet in de eerste plaats om protest aan te tekenen tegen een leer, die aan de ouders van jong wegstervende en nog ongedoopte kinderen allen troost doet derven, maar vooral omdat ze ook hier wederom opkomt voor de *vrijmacht van de genade*.

Gods. Daarom handhaaft de Gereformeerde Kerk tegenover de Roomsche en Lutherse Kerk, dat de doop niet een soort magisch middel is, om het kind weder te baren en te heiligen, maar alleen het teken en zegel van de genade, die God de Heere zelf rechtstreeks aan het kind des Verbonds schenkt. God Almachtig baart het kind weder en niet de priester of pastoor; en God doet dit niet door het uitwendige waterbad van den doop, maar door de innerlijke werking van zijn Heiligen Geest. De noodzakelijkheid van den doop grondt de Gereformeerde Kerk daarom niet op de necessitas medi, d. w. z. dat de doop het noodzakelijke middel zou wezen om zalig te worden, maar alleen op de necessitas praecept, d. w. z. omdat God de Heere in Zijn Woord ons bevelen heeft het sacrament van Zijn genadeverbond aan de kinderen des Verbonds mede te deelen. Zoo *schenkt* de doop hun dus niet de afwasching der zonde door Christus' bloed, de wedergeboorte door den Heiligen Geest en de aanneming tot kinderen door God den Vader, maar hij *betekent en verzegelt*, dat deze weldaden van het Genadeverbond aan ons en aan de kinderen zijn geschonken. Niet door den doop worden onze kinderen geheiligd, maar omdat zij *in Christus geheiligd zijn*, zegt ons Doopsformulier, behooren zij gedoopt te worden. Waaruit van zelf tweeërlei volgt; enerzijds, dat de zaligheid van een kind dus niet aan den doop hangt en een kind, dat ongedoopt komt te sterven, wel degelijk zalig worden kan en het ook worden zal, wanneer het een kind des Verbonds is. En anderzijds, dat de doop niet aan alle kinderen zonder onderscheid mag worden bediend, maar alleen aan die kinderen, die krachtens de belofte Gods in het verbond der genade begrepen zijn, d. w. z. aan de kinderen der geloovigen.

Toch dient tot voorkoming van misverstand nog op twee dingen te worden gewezen. Vooreerst, dat onze Gereformeerde Kerk, wanneer ze belijdt, dat „onze kinderen van moeders lijf af geheiligd zijn“, daarmede nooit bedoeld heeft, dat deze heilighing het natuurlijke gevolg zou zijn van hun geboorte uit geloovige ouders. Genade is geen erfgoed. Zelfs de kinderen uit Christenouders geboren, zijn van nature „kinderen des toorns“. Wat uit vleesch geboren wordt is vleesch, en al mag door Gods genade het hart der ouders veranderd zijn en tot tempel des Heiligen Geestes zijn geworden, niet deze innerlijke heilighing, maar de zondige natuur, die zij nog altoos met zich om dragen, plant bij de vleeschelijke geboorte hunner kinderen zich voort. Tegenover het verwijt der Lutherse theologen, alsof de Gereformeerde Kerk door deze leer van de heilighing der kinderen van hun moeders lijf af, de erfzonde bij deze kinderen en derhalve ook de noodzakelijkheid der wedergeboorte zouden loochenen, hebben ze daarom steeds geantwoord, dat deze gevolgtrekking ten eenenmale onjuist was en ons grovelijk onrecht aandeed. In onze eerste doopvraag — en hoe dieper men in deze quaestie indringt, hoe meer men de tact en voorzichtigheid bewonderen moet, waarmee onze vaders deze doopvragen hebben opgesteld — gaat daarom aan de belijdenis, dat onze kinderen geheiligd zijn, vooraf, dat „onze kinderen in zonden ontvangen en geboren zijn en daarom aan allerhande ellendigheid, ja aan de verdorpen ziele onderworpen zijn“. Dat moge hard klinken, vooral waar zoo menigen in deze pas geboren kinderens niets dan onschuldige kinderen zien, maar onze Gereformeerde Kerk stelt dit juist voorop om elke gedachte af te snijden, alsof deze kinderen van nature of krachtens hun geboorte uit geloovige ouders heilig zouden zijn. Eerst daarna volgt er, dat zij *geheiligd zijn*, maar alleen *in Christus*, d. w. z. door de verzoening, die Hij voor hen te weeg gebracht heeft, en door de genadige werking van zijn Heiligen Geest in hun hart. Trouwens, hoe zou de Gereformeerde Kerk, den doop, die het bad der wedergeboorte en de afwasching der zonden is, aan deze kinderen kunnen bedienen, wanneer ze niet geloofde, dat deze kinderen in zonden ontvangen en geboren waren en daarom alleen door de afwasching met het bloed van Christus en de wedergeboorte door den Heiligen Geest konden gereed werden van de eeuwige verdoemenis?

En in de tweede plaats dient ook hier wederom het misverstand te worden afgesneden, alsof hetgeen de Gereformeerde Kerken van deze kinderen der geloovigen belijdt en met den doop hun bezegelt, metterdaad ten oprichte van elk deze kinderen hoofd voor hoofd werkelijkheid zou wezen. Omdat onze Kerk in haar belijdenisschriften en haar doopsliturgie meestal de taal des Verbonds spreekt, en wanneer ze over den doop handelt, het sacrament naar zijn volle en werkelijke betekenis neemt, zou allicht bij den onnadenkende lezer deze indruk kunnen ontstaan. Toch is dit niet de bedoeling onzer Kerken geweest, en ze hebben ook op dit punt zich niet onduidelijk verklaard. De Roomsche en Lutherse Kerk mogen leeren, dat *alle* gedoopte kinderen ook werkelijk *wedergebooren* zijn, waaruit dan noodzakelijk volgt, dat deze doops-genade later weer verloren kan gaan en gaat, maar de Gereformeerde Kerk heeft dit steeds bestreden op grond van de *uittuwendige Gods*. Daarom zegt de Hongaarsche Confessie uitdrukkelijk, dat God de Heere door dit ingedrukte zegel (van den doop) alleen in die kinderen de eeuwige aanneming tot kinderen Gods verzegelt, *die Hij van eeuwigheid af uiterkeren heeft*, hetzij dat zij komen te sterven, voordat zij volwassen zijn geworden, hetzij dat zij dien leeftijd bereiken, waarin zij de vruchten van het ware geloof toonen, door God den Heere krachtadiglijk geroepen zijnde op dien tijd en dat oogenblik, dat

Hem be niet wel het verbo zijn, maar er aan te geloovige heeft te opwassen afval der doopsgeen zulk een een onge alleen, ge zeer juist de uitwen hem ga weest en God teve of, gelijk XXXV heeft vangen ments Toovmaai ontvingen hetzelve gelooviger

I. JAMES JERUSALEM. DH boel een Engels en meer l den tijd e De gebe boeken der tot stof wor en dit gel tenissen w JUDAS den. LUDLOW, dan ook l historische eerste en l MARKABEN priester M held in den Syrischen bijgenaamd, ook hier l beperkt en l JUDAS, welke De verdere buiten zijn

In dit m LUDLOW als van ELKIAH Zij is de Met vrij, gegevens is wel boeiend Ter onder daar verlaa over p. 89 PALRESTINA, Markabeen Liefhebber met dit bo der geschied De Hollan van taal en De beelt titelblad kan voorstelling bij te breng 2. ISABARD H. Kok — van den he Met dit bo telijke lectur ISABARD z Wat hie slechts een den afgezon tijds te teek gasten en v naar de stad De schrift vader, ons r vroeger in l het houden had gemaak nitgewerk er geeft hij in l ISABARD's „esthetisch“ Het is vo zeker een n „geestelijken en tentatie „sack“, ook „latie“ of de Het leven beschreven, beelden, ged zijn kan lu mogen „op De lezer n opgave der hoofdstukken blijven staan

3. J. J. Overdenking Kok. 1914. In zijn Av stuk van G De aant waarin hij d reeds voor l zijn uitwiss had uitgeve oorlog nog n hoofdstu l ander van g en en wat l van zeg, i is, al was l den tegenw ook ISABARD toch liet hij die enkele bovenstaande kunnen denk krijg, die t vestigd zou Anders st van KNAF, van ISABARD, onze nieuwe De tien aanleiding v ondertel re volten predi schreven vo De titel: l aan de eerst bekende Sch